

Pieter Bakker

Korte beschrijving van mijn familie

Voor Sofie en Pieter

Pieter Bakker

Korte beschrijving van mijn familie

In dit boekje beschrijft Pieter Bakker (1952) zijn meest directe familieleden. Ouders, broer en zus, grootouders en ooms en tantes zijn de hoofdpersonen waarvan ook foto's zijn opgenomen. Op verschillende plaatsen in de tekst komen nog andere familieleden voor. De beschrijvingen zijn grotendeels uit de herinnering opgetekend.

Op het omslag een foto van de scheepswerf van de familie Bakker aan het Papenpad in Zaandam. De figuur rechts vooraan is waarschijnlijk broer Pieter van mijn grootvader Cornelis. De opname is voor 1920 gemaakt door P. de Jong uit Zaandam.

Stamboom

Cornelis Bakker x Teuntje de Waard

Imre Tóth x Jolán Edelényi Szabó

Maartje
Cornelis
Laurens Klaas
Pietertje
Pieter

Margit
Jolán
Imre
Lenke
Sándor
László
Vilmos

Pieter Bakker x Margit Tóth

Cornelis Pieter
Magdalena Wilhelmina
Pieter Imre

Cornelis Pieter Bakker x Cornelia Hendrika van der Kooij

Sophia Henriëtte
Pieter Cornelis

Magdalena Wilhelmina Bakker x Leonardus Franciscus Maria Willems

Pieter Imre Bakker x Marijke Westerhof

Cornelis Bakker

Mijn grootvader Cornelis Bakker was de zoon van de scheepsbouwer Pieter Bakker die een bedrijf had aan het Papenpad in Zaandam. Begin jaren zestig heb ik daar de restanten nog van gezien: een teeroven en een houten plank die als helling had gediend. Onlangs ontmoette ik ter plaatse de man die begin jaren zestig had geholpen de oven af te breken. Hij was vlak naast het huis van Bakker geboren en woont er nog steeds. Volgens hem had het bedrijf drie hellingen.

Veel weet ik niet over mijn grootvader. Hoe hij in het tuindersdorp Zwijndrecht terecht is gekomen is mij onbekend. Er werd gezegd dat hij in zijn jeugd een ‘zoeker’ was. Onderdeel van dat zoeken was dat hij zich aangetrokken voelde tot de uit Engeland afkomstige, opwekkingsachtige beweging van de darbisten, die in dezelfde tijd als de Nederlandse Afscheiding is ontstaan. De moeder van mijn grootmoeder was lid van de Vergadering van Gelovigen, zoals de darbisten zich noemen. Waarschijnlijk gaat het dus om dezelfde beweging, maar misschien waren er plaatselijke verschillen. Het staat mij uit de verhalen bij dat de leden van de Vergadering op de Zuid-Hollandse eilanden de neiging hadden de kleinheid van de mens te benadrukken. ‘Ik ben maar een worm.’ In elk geval zou de connectie van mijn grootouders via dit darbisme kunnen zijn ontstaan. Zij zijn, in tegenstelling tot de overgrootmoeder, lid van de Gereformeerde Kerken geworden. Mijn grootvader was een bewonderaar van Abraham Kuyper.

Mijn grootmoeder had een kruidenierswinkel. Daarnaast begon mijn grootvader een bloemenzaak. Er was ook een stukje land waarop groente en siergewassen werden verbouwd. De bloemen voor de winkel werden ingekocht op de veiling in Rotterdam. Dit deed echter merkwaardigerwijze mijn grootmoeder, omdat haar man ‘zich van alles in de handen liet stoppen’. Veel meer weet ik niet over Cornelis Bakker. Het was geloof ik niet een man van veel woorden. Aan het eind van de oorlog schreef hij een kaartje aan mijn ouders in Amsterdam: ‘Grote plof brug kapot je vader.’ Het ging om het opblazen van de brug over de Merwede door de Duitsers. Dan is er nog het verhaal dat hij geld is kwijtgeraakt bij een plaatselijk bank voor tuinders die failliet ging. Verder heb ik vaak gehoord dat hij altijd zijn koffie koud liet worden.

De familie uit de Zaanstreek kwam wel bij ons op bezoek en wij wel bij hen. Voor mij was het bijzonder dat deze mensen ‘niks’ waren, dat wil zeggen, ze hadden geen godsdienst. Ik herinner mij vaag een tante uit Wormerveer. De betrekkingen met deze tak van de familie waren hartelijk maar niet erg intensief.

Cornelis Bakker

geboren: 9-3-1874 te Zaandam
overleden: 11-5-1945 te Zwijndrecht
getrouwd: 30-6-1904 te Zwijndrecht
beroep: bloemist
godsdienst: Gereformeerde Kerken

Teuntje de Waard

De kruidenierswinkel van mijn grootmoeder Teuntje de Waard was gevestigd aan de Ringdijk in Zwijndrecht. Ze zette het bedrijf voort van Pietertje van Dongen, weduwe van Cornelis de Waard. Op de gevel stond aanvankelijk 'Wed. C. de Waard'. De vroege geschiedenis van deze zaak ken ik niet. Wel was het zo dat in die tijd weduwen vaker een winkeltje voor koffie en thee begonnen. Toen Teuntje trouwde met mijn grootvader is hij in hetzelfde pand een bloemenwinkel begonnen. Uit de verhalen komt naar voren dat mijn grootmoeder de drijvende kracht was. Mijn eigen vader had grote bewondering voor haar. Problemen ontstonden toen mijn vader het plan opvatte te gaan trouwen. Mijn grootmoeder probeerde hem daarvan af te houden door hem van alles te beloven als hij maar niet zou trouwen en bij haar bleef wonen. Dit leidde tot spanningen tussen hen beiden en tussen mijn vader en moeder. Tante Pie schijnt in de gerezen problemen bemiddeld te hebben. De verstandhouding tussen mijn moeder en mijn grootmoeder is enige tijd niet zo best geweest. Na jaren heeft mijn grootmoeder mijn moeder eens begroet met de woorden 'dag lieverd'. Vanaf die tijd ging het beter. Ik heb het idee dat ik me mijn grootmoeder nog heel vaag kan herinneren, maar ik ben niet helemaal zeker van de betrouwbaarheid van mijn herinnering. Veel weet ik niet over haar. Als de kinderen het eten niet lusten, zei ze: 'Je zal er nog naar opsnakken.' Van levenswijsheid getuigt haar dikwijls herhaalde uitspraak 'ik hoef niks te leren, want dan mot ik het doen ook'. Dat zij op zondagavond aan de was van maandag begon, verbaasde mij, omdat dit immers in strijd was met de in gereformeerde kring vrij algemeen geldende opvattingen over de zondagsbesteding. Mijn overgrootmoeder Pietertje van Dongen woonde in een kamer boven de winkel van waaruit ze alles in de gaten scheen te houden.

Teuntje de Waard

geboren: 21-4-1871 te Zwijndrecht
overleden: 8-1-1955 te Zwijndrecht
getrouwd: 30-6-1904 te Zwijndrecht
beroep: winkelierster
godsdienst: Gereformeerde Kerken

Maartje Bakker

Het gezin van mijn grootouders woonde achter de winkel. Toen hun oudste dochter Maartje Bakker in 1931 trouwde met Willem van der Ven ging ze naast haar ouders wonen. Later woonde mijn oom Klaas met zijn vrouw er. Het huis was toen bij het winkelhuis getrokken. Toen ik veel later bij mijn tante Ma op bezoek kwam, woonde zij, dacht ik, aan de De Bruinelaan in Zwijndrecht. Mijn oom Wim had er een vrij grote tuin met een kasje waarin hij fuchsia's kweekte. De fuchsia's waren zijn grote passie. Hij praatte er veel over. Daarnaast had hij de vaste overtuiging dat er geen betere auto was dan een Opel Rekord. Hij werkte als vertegenwoordiger van een zaadhandel, waardoor hij de eerste autobezitter in de familie was. Zelf had hij denk ik wel het idee het ver geschopt te hebben. Waar bij mijn oom en tante beslist niet over gepraat kon worden, waren kerkelijke aangelegenheden. In 1944 waren zij meegegaan met de zogenaamde vrijmaking. Na een conflict op de synode ontstonden de Vrijgemaakt Gereformeerde Kerken. In de volksmond heet dit kerkgenootschap ook wel 'artikel 31'. Mijn tante Ma stond in de kwestie volledig achter haar man, waar achter haar rug wat lacherig over gedaan werd. Toch waren de verhoudingen met Ma en Wim niet echt slecht te noemen. In de hele familie werd veel waarde gehecht aan koffiedrinken en gezelligheid. Als wij door de deur van de bijkeuken, waar het petroleumstel altijd brandde, binnenkwamen, riep mijn vader meteen: 'En Ma, is de koffie al bruin?' Tante Ma scheen bijzonder goed koffie te kunnen zetten. Een zoon Teun is naar Tasmanië geëmigreerd, waar hij onderwijzer werd aan een vrijgemaakt gereformeerde school, en later geloof ik weer ergens anders naartoe. Er waren nog meer kinderen waarvan ik me de oudste dochters Pieteke en Mari herinner, maar ook wel vaag Servaas. Het eerste kind van Pieteke raakte bij haar geboorte gehandicapt, waardoor zij niet goed kon lopen. Later heb ik bij tante Pie een foto van haar gezien. Zij was een mooi meisje geworden.

Maartje Bakker

geboren: 28-3-1906 te Zwijndrecht
overleden: 7-9-1997 te Zwijndrecht
getrouwd: 17-12-1931 te Zwijndrecht
beroep: huisvrouw
godsdienst: Vrijgemaakt Gereformeerde Kerken

Cornelis Bakker

Behalve mijn grootmoeder werkten de kinderen Klaas, Pietertje en Cornelis Bakker in de zaak. Later erfde Klaas de winkel en Cornelis het land. Zoals hij uit de verhalen naar voren kwam, en ook wel zoals ik me hem herinner, was mijn oom Kees een wat futloze man die altijd treurig keek. Mijn moeder ergerde zich aan zijn gedrag, maar mijn vader nam hem in bescherming en zorgde er nauwlettend voor dat hij bij onze geregelde bezoeken aan Zwijndrecht niet werd overgeslagen. Oom Kees had in de eerste oorlogsdagen als soldaat, ik meen me te herinneren in Zeeland, iets ergs meegemaakt. Volgens mijn vader is hij toen geknakt en nooit meer de oude geworden.

Oom Kees woonde met mijn tante Jozien in de Lodewijk van Nassaustraat in een rijtje huizen uit de jaren dertig. Ze hadden kinderen, maar die herinner ik me maar heel vaag. De bezoeken en de tegenzin van mijn moeder herinner ik me nog wel. De gesprekken tussen mijn vader en oom Kees gingen voornamelijk over Zwijndrecht vroeger en over wie er nu al of nog niet 'uit de tijd' waren. Van de exploitatie van het land is geloof ik niet veel terecht gekomen. Later kwamen we mijn oom eens ergens in Zwijndrecht tegen toen hij aan het grasmaaien was in dienst van de gemeente. Hij leek uiterlijk verbluffend sterk op mijn vader.

Cornelis Bakker en Josina Stoop

geboren: 2-8-1907 te Zwijndrecht
overleden: 10-2-1972 te Zwijndrecht
getrouwd:
beroep: tuinder en hovenier
godsdienst: Gereformeerde Kerken

Laurens Klaas Bakker

In de tijd dat ik met mijn ouders in Zwijndrecht kwam, woonde Laurens Klaas Bakker met zijn vrouw Adriana Mels in het ouderlijk huis van mijn vader en in het vroegere huis van tante Ma en oom Wim. Hij heeft de bloemenzaak voortgezet tot 1969. Aanvankelijk werkte hij in de scheepsbouw, waar hij eigenlijk liever in verder was gegaan. Oom Klaas was een goedmoedige en hartelijke man die met zijn vrouw en kinderen wat je noemt een harmonieus gezin had. Ze waren erg gastvrij. Ik kan mij goed de roodkokende stoofperen van mijn tante Jaantje herinneren. Hun dochter Teunie was ongeveer van mijn leeftijd. Ik herinner me dat wij samen als kleine kinderen op de foto gingen gezeten in de bloemenmand die er uitzag als een soort bakkersmand om mee langs de deur te gaan. Een bijzonder moment was het als mijn oom zijn tuba voor de dag haalde. Het instrument deed ons vanwege zijn bijzondere grootte verbaasd staan. Oom Klaas speelde bij Het Geklank des Konings. Er waren nog een dochter Ada en de zonen Wim, Kees, Klaas en Piet.

Vrij geregeld stond bij mijn oom en tante het water bij springtij wel anderhalve meter hoog in het huis. De meubels werden dan naar de bovenverdieping gedragen. De hoogte van de waterstand kon je naderhand precies op het behang zien. In het begin werd bij hoog water nog geprobeerd om met een vloedplank achter de keukendeur het water tegen te houden. Onder de winkel was een grote kelder voor de voorraad bloemen.

Het huis van mijn oom stond boven aan de dijk. We liepen altijd even de Nieuwstraat af naar de rivier, waar je een prachtig uitzicht op Dordrecht had. Van dit uitzicht bezit ik een schilderij van de plaatselijk wel bekende schilder Clement Bezemer dat mijn ouders bij hun huwelijk hebben gekregen. Deze Clement was de broer van mijn vaders vriend Jan Bezemer. Bij de dijkverzwaring is een groot deel van het oude Zwijndrecht van de kaart geveegd.

Mijn moeder was bijzonder op Klaas gesteld. Bij zijn overlijden schreef ze een brief aan mijn tante Jaantje en haar kinderen: 'Klaas was innerlijk een beste kerel, ijverig, tevreden, dankbaar, goed voor de zijnen. Eerlijk en trouw in zijn geloof. Blij met wat hij had, niet jaloers op een ander.' Het lijkt me waarschijnlijk dat ze daarbij de tegenstelling in gedachte had die hij met mijn oom Kees in meerdere opzichten vormde.

Laurens Klaas Bakker en Adriana Mels

geboren: 17-1-1909 te Zwijndrecht
overleden: 22-10-1994 te Zwijndrecht
getrouwd:
beroep: bloemist
godsdienst: Gereformeerde Kerken

Pietertje Bakker

Mijn tante Pietertje Bakker was de tweelingzus van Laurens Klaas. Zij werkte in de winkel, paste op de kinderen en verzorgde mijn grootmoeder. Zij woonde aan de voorkant van het winkelhuis op de bovenverdieping waar vroeger mijn overgrootmoeder haar kamer had. Er hing altijd de lucht van het petroleumstel. Met het gezin logeerden we er wel. Ik vond het erg leuk om daar in een bedstede te slapen.

Bij veel familieleden van mijn vaders kant, maar bij mijn tante Pie wel in het bijzonder, stond gezelligheid hoog in het vaandel. Het woord gezellig lag haar in de mond bestorven, maar het wás ook altijd gezellig bij haar. Ze had er een bijzonder talent voor iedereen voor haar aan het werk te zetten, maar alles verliep altijd gemoedelijk. Na verloop van tijd was er voor haar aan de Ringdijk, door de veranderde omstandigheden, geen taak meer weggelegd. Ze is ergens anders in Zwijndrecht nog korte tijd huishoudster geweest, maar was eigenlijk ontheemd. Ze heeft toen bij een boer in de omgeving van Almelo gesolliciteerd. Mijn vader en moeder en ik waren er bij. Het was daar een heel droevig huishouden. De boer Jan Oosterveld leed nog erg onder het verlies van zijn vrouw. Voor zijn zoon Henk, die toen een jaar of vijftien was, moet de dagelijkse treurigheid een zware belasting zijn geweest. Toch voelde mijn tante er wel wat voor er te gaan werken. Mijn vader was er meteen van overtuigd dat daar haar plaats was. Tante Pie heeft toch nog wel een crisis door moeten maken. Ze was zeer aan haar geboortegrond gehecht en erg familieziek. Uiteindelijk bleek zij inderdaad de juiste vrouw op de juiste plaats te zijn. Alles fleurde er op. Haar wat bazige maar goedbedoelde optreden deed het gezin enorm goed. Het was er vanaf de komst van mijn tante altijd gezellig. Haar familie uit Zwijndrecht en mijn moeder hebben er vaak gelogeerd. Alleen mijn oom Wim vond het om niet nader verklaarde redenen maar niks dat ze met zo'n boer omging. Jan Oosterveld was Nederlands Hervormd, maar het verschil in kerkelijke denominatie heeft nooit een rol gespeeld. Henk Oosterveld woont nog met zijn vrouw op de boerderij die prachtig ligt aan de Wateregge.

Pietertje Bakker met haar moeder Teuntje de Waard en een van haar neven

geboren: 17-1-1909 te Zwijndrecht
overleden: 8-6-1997 te Almelo
getrouwd: ongehuwd
beroep: huishoudster
godsdienst: Gereformeerde Kerken

Pieter Bakker

Mijn vader Pieter Bakker was de jongste in het gezin. Als enige kon hij na de lagere school doorleren. Eerst ging hij naar de mulo en daarna naar de kweek-school. Op zijn achttiende stond hij voor de klas. Van zijn moeder kreeg hij voor de gelegenheid een nieuw pak, waarmee hij, spelend met zijn vrienden, in het water van het Balkengat viel. Dat tekent hoe hij volwassen onderwijzer maar tegelijk nog een kind was. Hij was verknocht aan Zwijndrecht en actief in het verenigingsleven. Zo was er de gereformeerde jongelingsvereniging en het zangkoor De Lofstem. Hij speelde ook wel toneel. Het dorpsleven heeft hem voor een belangrijk deel gevormd. Later was hij vaak lid van de kerkeraad. Het geloof heeft altijd een belangrijke rol in zijn leven gespeeld. Hij was gereformeerd in de zin dat hij zich identificeerde met het gereformeerde volkje, maar ik denk niet dat hij erg strak in de theologie was. Voor hem was het geloof vooral een emotionele zaak.

Toen hij met mijn moeder trouwde, zijn ze naar Amsterdam verhuisd waar hij een baan kreeg bij een muloschool aan de Hogeweg. Ook met het onderwijs engageerde hij zich sterk. Hij sprak vaak over wij van 'het mulo'. De examen-tijd, als hij alle bekende collega's weer ontmoette, was de mooiste tijd van het jaar. Nadat hij enkele jaren op een school in Amsterdam-West had lesgegeven, werd hij hoofd van een school aan het Rapenburg, waar mijn moeder al eerder aan verbonden was geweest. Ik denk dat hij de jaren daar als het hoogtepunt in zijn leven heeft gezien. Het was wat je noemt een moeilijke school. De leerlingen vormden een kleurrijk gezelschap afkomstig uit vaak problematische gezinnen. Mijn moeder is er opnieuw les gaan geven. Ik denk dat mijn vader daar ook wel wat bereikt heeft. De examenresultaten bijvoorbeeld verbeterden sterk. Hij was er dag en nacht mee bezig. Door de aanleg van de IJtunnel werden veel huizen afgebroken. Dat had de sluiting van de school door gebrek aan leerlingen tot gevolg. De genadeslag was het vertrek van een van de leerkrachten. Mijn vader zag hem als een deserteur. Voor hemzelf was zijn werk roeping en niet een baantje. Daarna heeft mijn vader samen met mijn moeder nog les gegeven aan een rustige school in Aalsmeer. Voor mijn moeder was dit een verbetering, maar ik denk dat mijn vader zich nooit met de sluiting van zijn school heeft kunnen verzoenen.

Na de overstroming van de Donau in de jaren vijftig begonnen mijn ouders met hulpwerk voor de getroffen Hongaren. Dit zou zich later veel verder ontwikkelen. In 1956 is hij tijdens de Hongaarse opstand met het Rode Kruis naar Wenen

gegaan voor de opvang van vluchtelingen. Ze gingen er 's avonds naar een of andere gelegenheid toe. In Wenen rolschaatsen de dames over de tafeltjes, vertelde hij later graag.

Pieter Bakker

geboren: 14-12-1911 te Zwijndrecht
overleden: 30-8-1968 te Amsterdam
getrouwd: 27-7-1944 te Dordrecht
beroep: onderwijzer
godsdienst: Gereformeerde Kerken

Imre Tóth

De vader van mijn moeder Imre Tóth is katholiek opgevoed. Ik denk dat zijn moeder al vroeg weduwe was. Mijn eigen moeder was erg op deze grootmoeder gesteld. Mijn grootvader is na het overlijden van zijn moeder protestants geworden.

Als ik het me goed herinner is mijn grootvader na een paar jaar lagere school in de groentezaak van zijn moeder gaan werken. Bij het huis van mijn grootouders in Pestújhely had mijn grootvader een vrij grote werkplaats. Hij hield zich vooral bezig met spuit- en schilderwerk. Op zijn tachtigste werd hem het werken door zijn zoons verboden, omdat hij van een ladder afgevallen was. Toen ik er kwam, bestond de zaak al niet meer. Wel lag er nog een enorme voorraad van van alles en nog wat, bijvoorbeeld pigmenten, en hele bergen met allerlei soorten gereedschap. Mijn grootvader was erg technisch geïnteresseerd, maar las ook en bezocht musea. Op zijn manier maakte hij schilderijtjes, waaronder een waarop een burgemeestersdochter stond die hij tijdens zijn Wanderjahre in Oostenrijk had bewonderd. Vroeger scheen hij een strenge vader te zijn geweest, maar ik heb hem alleen als vriendelijke opa gekend. Van verdere familie van die kant weet ik vrijwel niets. Er was nog iemand, ik dacht Juliska, maar ik ben niet zeker van haar naam, die elk jaar in Hongarije aan mijn moeder vroeg of ze een bijdrage wilde geven voor het lezen van missen voor haar overleden man. Mijn moeder heeft dat een paar keer gedaan, maar ze vond het zonde van het geld.

Imre Tóth

geboren: 17-5-1882 te Dunaföldvár
overleden: 9-7-1970 te Pestújhely
getrouwd:
beroep: carrosserieschilder
godsdienst: Református

Jolán Edelényi Szabó

Mijn grootmoeder is op het platteland in Pápa opgegroeid en al jong met mijn grootvader getrouwd. Haar moeder was, anders dan zijzelf, volgens het verhaal een wat kille vrouw waar mijn moeder een hekel aan had. Hoewel de taal altijd een probleem bleef, kon mijn vader goed met mijn grootmoeder opschieten. Ik herinner me vooral hoe ze de hele dag bezig was met het bereiden van maaltijden voor de vaak grote gezelschappen die op de dichte varanda of buiten in de tuin aan een lange tafel kwamen eten. 's Morgens vroeg ging ze al met een karretje naar de markt en was dan tot aan het eten 's middags achter elkaar bezig. Dan werden er drie grote teilen in de tuin gezet en deden ooms en tantes of kleinkinderen de afwas, terwijl zij even in een stoeltje buiten haar ogen dicht liet vallen. Ik zie haar nog zo zitten. Er is een foto van dit moment. Er werd ook wel 's avonds met bijna alle familieleden gegeten. De tafel stond vol met flessen wijn en sifons mineraalwater. Als de stemming er goed in zat, haalde mijn grootvader een lederen aantekenboekje met moppen voor de dag.

's Morgens vroeg haalde mijn grootmoeder brood dat zij bij de bakker aan de overkant had laten bakken of ook wel croissantjes of brood van de bakker zelf. Wij ontbeten onder een soort prieel met druiven naast de zomerkeuken. Het was een mooi uurtje. In de hete zomers was het dan nog vrij koel en de drukte met de aanloop van familie moest nog beginnen. Eigenlijk was mijn grootmoeder altijd met het huishouden bezig en wilde ze ook niet anders. Ze was zeer aan huis en haard gehecht, maar overwon dit toch zonder problemen te maken als het om het bezoek van haar kinderen in het buitenland ging. In Hongarije ging zij echter vrijwel nooit ergens mee naartoe. Ze was veel bezig met haar tuin, de fruitbomen en de paprika's, ze maakte jam en appelwijn, en kookte en bakte, bij voorkeur met haar kolenfornuis, dus eigenlijk vrijwel de hele dag. Natuurlijk zal dit wel wat anders geweest zijn als mijn grootouders alleen met hun beiden waren. Mijn grootmoeder had een zuster Paula die in Parijs woonde, maar vlak voor het uitbreken van de oorlog moest repatriëren naar Hongarije. Ze kreeg een dochter Emmy die trouwde met Leendert van Roosendaal. Dit echtpaar kwam wel bij ons thuis op bezoek. Ze waren erg geïnteresseerd in de stamboom en de adellijke afkomst van de familie. Oom Leen had het altijd over de rotary.

Jolán Edelényi Szabó met haar moeder Rosalia László en haar echtgenoot Imre Tóth met links op de achtergrond Lenke Tóth en Vilmos Tóth en in de deuropening Sándor Tóth

geboren: 26-2-1886 te Pápa
overleden: 25-10-1980 te Pestújhely
getrouwd:
beroep: huisvrouw
godsdienst: Református

Margit Tóth

Kort na haar geboorte is mijn moeder Margit Tóth in een katholieke kerk gedoopt. Volgens haar eigen zeggen is ze zonder toestemming van haar ouders door haar grootmoeder naar de kerk meegenomen. Na de zware periode van de Eerste Wereldoorlog en de dagen van de communistische radenregering, die zij zich nog goed kon herinneren, is zij met de zogenaamde kindertransporten naar Nederland gebracht. Daar kwam zij terecht bij Magdalena Wilhelmina van de Weg in Dordrecht. Toen ze eenmaal naar de kweekschool ging, kwam vanzelf het besluit niet meer naar Hongarije terug te keren. Mijn moeder heeft op verschillende lagere scholen les gegeven. In de avonden haalde zij onderwijsakten, waaronder een middelbare akte Frans. Het huwelijk met mijn vader betekende een tijdelijk einde van haar onderwijsloopbaan. Door het grote tekort aan onderwijskrachten is zij halverwege de jaren vijftig als onderwijzeres Frans op een school in Amsterdam-West terechtgekomen. Daarna gaf zij les op een mulo-school aan het Rapenburg en vervolgens aan een lyceum in Buitenveldert. Zij keerde weer terug naar het Rapenburg toen mijn vader daar hoofd was geworden. Na de opheffing van de school zijn zij samen naar een school in Aalsmeer gegaan.

Het hulpwerk voor Hongaren, dat zij met mijn vader in de jaren vijftig was begonnen na een overstroming van de Donau, groeide in de loop van de jaren zestig sterk uit. Mijn ouders begonnen naast het versturen van kleding en voedsel ook met het versturen van bijbels en geestelijke lectuur. Dit werk was door de vele contacten nogal bepalend voor ons huiselijk leven. Daar kwam nog de inzet van mijn vader voor zijn school en zijn activiteiten als ouderling van de kerk bij. In mijn beleving was er in de loop van de jaren zestig in ons gezin niet bepaald een ontspannen sfeer. De aandacht voor het hulpwerk en de school ging ten koste van het gezinsleven. Mijn moeder had daarbij de sterke neiging de zaken naar haar hand te willen zetten. Een moeilijke periode brak aan toen mijn vader eind jaren zestig overleed. Mijn moeder heeft nog even les gegeven op een school in Uithoorn. Begin jaren zeventig ben ik het huis uitgegaan. De verhouding met mijn moeder is lang moeizaam gebleven. Het is vooral haar nogal dwingende karakter dat, niet alleen bij mij, verzet opriep, hoewel zij tegelijkertijd bij velen geliefd was. Merkwaardigerwijs veranderde haar karakter de laatste jaren dat zij in het bejaardenhuis verbleef ten goede.

Margit Tóth

geboren: 14-5-1906 te Pestújhely
overleden: 30-3-2002 te Amstelveen
getrouwd: 27-7-1944 te Dordrecht
beroep: onderwijzeres
godsdienst: Gereformeerde Kerken

Jolán Tóth

Mijn tante Jolán Tóth werd altijd Dodó genoemd. Ook zij is na de Eerste Wereldoorlog in Dordrecht bij juffrouw Van de Weg terechtgekomen, maar weer teruggegaan naar Hongarije. Later kende ze nog een paar woorden Nederlands. Ze had het altijd over ‘zullie’ en ‘hullie’, wat mijn moeder om de een of andere reden afschuwelijk vond. Ze trouwde met Kálmán Kun. Zij kregen twee kinderen Kálmán en Zsuzsa. Mijn neef Kálmán is bij de Hongaarse opstand naar Nederland gekomen en zijn zuster veel later. Zowel mijn oom als zijn beide kinderen waren levenslustige en energieke mensen. Een intrigerende bijzonderheid bij deze oom was dat hij er jarenlang een maîtresse op na hield. Een andere bijzonderheid was zijn grote geheime houtvoorraad. Hij was een verdienstelijk meubelmaker, maar werd in de communistische tijd beperkt in de uitoefening van zijn beroep. Het was altijd iets bijzonders als hij de geheime deur openmaakte om ons alles te laten zien. Hij was trouwens een van de weinigen in die tijd die totaal geen last hadden van geldgebrek. Mijn vader kwam altijd graag bij Dodó en Kálmán in Budapest. Voor het huis hadden ze een veranda. Ook als we er onverwachts aankwamen, stond daar binnen een paar minuten een lange tafel met flessen en etenswaren en waren de gesprekken vrolijk en geanimeerd.

Over mijn tante weet ik niet zoveel te zeggen. Zij was een mooie vrouw die stilletjes haar gang ging. Net als voor mijn grootmoeder was het huishouden alles voor haar. Ze kon goed koken. Toen mijn neef Kálmán in militaire dienst was, kwam ze hem in de kazerne zijn middageten brengen, omdat hij niet van kool hield. Mijn neef heeft tijdens de opstand zijn militaire superieur onder schot gehouden en achter het stuur van een jeep gezet met het bevel naar de grens te rijden. Onderweg hebben ze zijn meisje Marika Kovács opgehaald. Ze zijn over de ijskoude Donau gezwommen. Later in Dordrecht kwam mijn vader trouwens ook graag bij Kálmán en Marika op de Brouwersdijk. Veel later hoorde ik van mijn moeder dat mijn oom en tante en hun dochter Zsuzsa bij de jehovahsgetuigen waren gegaan. Het is een feit dat mij verbaasde en dat ik totaal niet kan plaatsen.

Jolán Tóth

geboren: 7-11-1908 te Pestújhely
overleden: 11-6-1993 te Budapest
getrouwd:
beroep: huisvrouw
godsdienst: Jehovahsgetuigen

Imre Tóth

Mijn oom Imre Tóth werkte al jong bij mijn grootvader in de zaak. De samenwerking lijkt mij verre van ideaal te zijn geweest, want mijn moeder heeft mij meerdere keren verteld dat mijn grootvader mijn oom sloeg. Kennelijk heeft dat niet geleid tot een breuk in de verhoudingen. Ik heb mijn oom Imre en zijn gezin vaak bij mijn grootouders gezien. Imre was getrouwd met een wat mondain uitziende, rijzige vrouw die Mária heette. Ik vond haar altijd wat ongenaakbaar. Ze was zwaar aan de drank, wat door mijn oom als een probleem werd ervaren. Imre en Márja hadden een zoon die het syndroom van Down had. Ik vond hem een beetje griezelig, maar ik geloof dat het een goeie jongen was. Hij was erg op zijn vader gesteld en zijn vader op hem. Hij zwierf wel op straat rond en dan moest mijn oom hem zoeken. Mijn vader is hem ook wel eens ergens in Budapest tegengekomen. Soms vraag ik me af hoe het met hem is afgelopen. Na de dood van zijn vader schijnt hij naar een tehuis te zijn gebracht. Er was nog een dochter Zsuzsa die wij eigenlijk allemaal als het mooiste meisje van de familie beschouwden. Zij is getrouwd en heeft kinderen gekregen, maar is vrij jong overleden.

Het gezin van mijn oom woonde in een negentiende-eeuws appartementengebouw met een binnenplaats, dat leek op de woonblokken die ook wel in Parijs bestaan. De sfeer in huis was niet bepaald vrolijk. Imre heeft verschillende keren geprobeerd om naar Nederland te vluchten, maar het is hem niet gelukt. Bij een van die keren was hij werkzaam voor het Hongaarse paviljoen op de wereldtentoonstelling in Brussel. Vlak na de Eerste Wereldoorlog, dus op jonge leeftijd, heeft hij overigens een tijdje bij juffrouw Van de Weg in Dordrecht gewoond.

Imre Tóth met zijn vrouw Márja en zijn dochter Zsuzsa in de dierentuin

geboren: 17-9-1911 te Pestújhely
overleden: 27-5-1979 te Budapest
getrouwd:
beroep: carrosserieschilder
godsdienst: Református

Lenke Tóth

Zo ongeveer een keer in de veertien dagen bezocht mijn tante Lenke Tóth ons. Toen juffrouw Van de Weg nog leefde, ging ze om de week, als ze niet bij ons was, naar haar toe. Tante Lenke is na de Eerste Wereldoorlog, ongeveer twee jaar na mijn moeder, in Dordrecht terechtgekomen, en niet meer definitief naar Hongarije teruggegaan. Ze is kleuteronderwijzeres geworden. Vanuit Dordrecht gaf ze les in Strijen, later verhuisde ze naar Maassluis en vervolgens naar Sassenheim. Ik vond het fijn als zij bij ons was. Ze had veel geduld en was altijd bereid om je bezig te houden. In Sassenheim had ze een kamer met keukentje bij een weduwe. Deze mevrouw Roelofs had haar man verloren bij een bombardement van een schip voor de kust van Indonesië. Er werd bij verteld dat hij door de vissen was opgegeten. Ik heb meerdere keren in Sassenheim gelogd en ben later nog eens met mijn tante een week naar Brussel geweest. In de musea bekeek ze elk voorwerp, bijvoorbeeld elk muntje in een vitrine, stuk voor stuk. Dat was om gek van te worden. Op het gebied van geloof en moraal, en eigenlijk ook op elk ander gebied, had ze erg rechtlijnige opvattingen. Haar contact met mijn moeder was niet zonder wrijving. In Dordrecht kreeg zij van juffrouw Van de Weg altijd overal de schuld van. Toch bleef ze er trouw naartoe gaan. Ze is in Sassenheim blijven wonen, maar heeft nog in Naarden, waar ze tijdelijk een kamer had, op een kleuterschool les gegeven en daarna ergens aan het buitengewoon onderwijs. In Sassenheim is ze nog naar een flatje een paar straten verderop verhuisd. Dat had onder andere te maken met het steeds meer klemmende beroep dat mevrouw Roelofs op haar deed. Ze had lang het idee om na haar pensionering haar moeder in Hongarije te gaan verzorgen, maar daar is het niet van gekomen.

Lenke Tóth met Pieter Imre Bakker

geboren: 15-5-1913 te Pestújhely
overleden: 24-6-1996 te Sassenheim
getrouwd: ongehuwd
beroep: kleuteronderwijzeres
godsdienst: Gereformeerde Kerken

Sándor Tóth

De kinderen Tóth zijn niet allemaal tegelijk in Dordrecht aangekomen, maar hoe het precies gegaan is weet ik niet. In elk geval kwam mijn oom Sándor Tóth ook na de Eerste Wereldoorlog bij zijn pleegmoeder Van de Weg te wonen. Volgens mijn moeder was mijn oom Sanyi haar oogappel. Net als mijn moeder en tante Lenke is hij niet naar Hongarije teruggekeerd. Na zijn schooltijd ging hij naar de kunstacademie in Rotterdam. Op een gegeven moment ging het gerucht dat daar bij het modeltekenen de poserende dames geen kleren aan hadden. Broer Govert van juffrouw Van de Weg, die twee huizen verder in het Kromhout woonde, is poolshoogte gaan nemen en Sanyi is van de academie gehaald.

Mijn oom was een verdienstelijk meubelmaker, maar door de gevolgen van kinderverlamming kon hij zijn beroep niet uitoefenen. Hij bezat een mooi huis in een art nouveau-achtige stijl aan de Vrieseweg. Beneden was een etalage die er niet erg florissant uitzag. Ik geloof dat er altijd dezelfde ene stoel stond. Boven was er een prachtige kamer met een hoge lambrisering en een erker, maar verder was het er allemaal erg kaal. Zijn vrouw Irma Boelstra, in de vrouwelijke lijn afstammend van de familie Wurfbaïn, is er met een werknemer vandoor gegaan en naar Zuid-Afrika geëmigreerd. Zijn dochter Jolanda heeft rond die tijd een half jaar bij mijn ouders in Amsterdam gewoond. Sanyi trouwde vervolgens met Gerrie Verdonk. Mijn vader zei altijd dat hij nooit een leuker huwelijksfeest heeft meegemaakt als toen. Veel meer positiefs dan dat is er helaas niet over te zeggen. Jolanda werd, zo heb ik het tenminste begrepen, zo klein als ze nog was door tante Ger meer als personeel voor haar eigen kinderen gezien. Toen Ger vertrok zijn alle contacten verbroken. Voor Jolanda volgde een lange weg door kinderverhuizen. Ze deed een opleiding kinderverzorging, maar heeft een baan aangenomen op het kantoor van een gloeilampenhandel. Inmiddels woont ze al vele jaren met haar man Peter van Es in Oudenbosch. Ze heeft drie kinderen Robert, Diewerke en Michel. Mijn oom is voor de derde keer getrouwd met Nelly Else-naar die een drogisterij in Schoonhoven bezat. Zij kregen een dochter Marjoleine. Ik heb haar bij mijn moeder wel eens gezien. Het was een lief meisje.

Mijn oom leefde van allerlei handeltjes en had veel later ergens in Dordrecht een drogisterij. Er was een periode van problemen rond mijn oom en juffrouw Van de Weg waar ik het fijne niet van weet. Juffrouw Van de Weg trok altijd partij voor Sanyi en mijn tante Lenke kreeg overal de schuld van. Dat was geloof ik wel de kern van de zaak. Ik vond het iets bijzonders als mijn knap uitzien-de nicht Jolanda bij ons kwam logeren. In mijn kinderogen had zij iets fascine-

rends. Uit de hele verdere geschiedenis blijkt in elk geval wel dat zij een sterk karakter heeft.

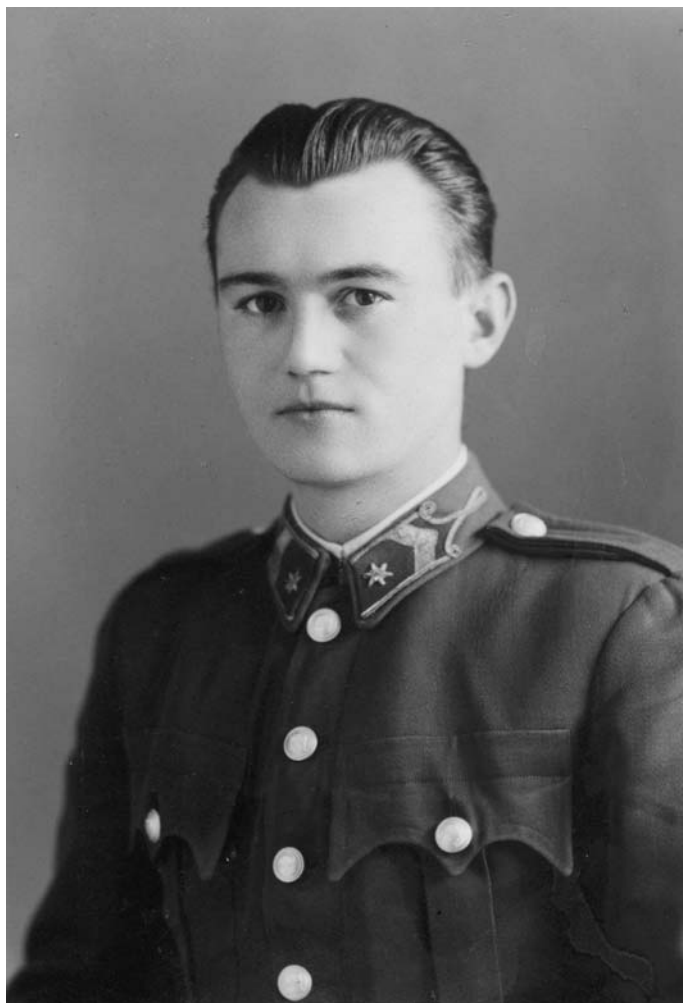
Sándor Tóth

geboren: 1-5-1916 te Pestújhely
overleden: 14-8-2010 te Bergambacht
getrouwd:
beroep: drogist
godsdienst: Gereformeerde Kerken

László Tóth

Enkele straten bij mijn grootouders vandaan woonde mijn oom László Tóth met zijn vrouw Piri en hun kinderen Laci, Ildikó en Piri. Hun dochter Piri was ongeveer van mijn leeftijd. Laci was getrouwd met Anikó. Ik herinner me haar nog wel. Van mijn moeder hoorde ik dat zij in haar eigen huis door een onbekende is vermoord. De dader is nooit gevonden.

Mijn oom Laci en zijn vrouw en kinderen kwamen veel bij mijn grootouders. De verhoudingen leken heel goed, en waren dat misschien ook wel, behalve dan dat mijn grootmoeder lange tijd een hekel aan mijn tante Piri heeft gehad. De reden of oorzaak voor die antipathie is mij niet bekend. Eigenlijk maakte het hele gezin een vrij gewone indruk. Mijn oom werkte met veel plichtsbetrachting als chemisch analist op een fabriek waar voorwerpen, bijvoorbeeld radiokasten, in de lak werden gezet. Hij gaf wel les op zijn vakgebied en schreef een studieboek. Over naar het Westen vluchten had hij het, in tegenstelling tot mijn oom Imre, nooit. In de oorlog vocht hij aan het oostfront. Een jaar of vier zat hij krijgsgevangen in Rusland. Hij is daar bijna verhongerd. Na verloop van tijd moest hij er huizen van partijbonzen opschilderen. Als secretaris van een voetbalclub was hij een van de zeer weinigen in Hongarije die over een telefoonaansluiting beschikten.

László Tóth

geboren: 18-9-1918 te Pestújhely
overleden: 24-12-1990 te Pestújhely
getrouwd:
beroep: chemisch analist
godsdienst: Református

Vilmos Tóth

Vilmos Tóth was de jongste broer van mijn moeder. Net als mijn neef Kálmán zat hij tijdens de Hongaarse opstand in militaire dienst en ook hij vluchtte, met zijn vrouw Margit, naar het Westen. Het quotum aan op te nemen vluchtelingen was in Nederland inmiddels bereikt, zodat hij in Engeland terechtkwam. Door zijn werk bij het Rode Kruis had mijn vader contact met de Amsterdamse burgemeester d'Ailly die wel wat kon regelen, maar mijn oom wilde in Engeland blijven. Hij ging in Londen aan de slag bij een chemische fabriek. Mijn tante Margit ging aan het werk als boekhouder. Margit had de Engelse taal, in tegenstelling tot mijn oom, vrij snel onder de knie, maar is de hele periode dat ze in Engeland woonde gekweld geweest door heimwee. In 2011 is ze gestorven. Ze was de enig overgeblevene van alle grootouders, ouders, ooms en tantes die in dit boekje beschreven zijn.

Als ik het me goed herinner was mijn tante Margit katholiek. Met mijn oom Vili zijn we weleens naar een presbyteriaanse kerk in Londen geweest, maar ik denk niet dat hij daar uit zichzelf ooit kwam. Mijn oom en tante waren gastvrij. Ze woonden in een typisch huis uit een Engelse voorstad met voor een kleine erker en overal open haarden. Later zijn ze naar een moderner huis verhuisd. Het was een plezierig adres om te logeren, omdat zij hartelijk waren zonder beslag te leggen op hun gasten. Toch hing er altijd iets droevigs in de lucht. Het scheen dat mijn tante last had van een soort waan waardoor zij mijn oom ervan verdacht er allerlei verhoudingen op na te houden. Dat was althans de officiële lezing. Zij is, ik dacht meer dan eens, opgenomen geweest in een psychiatrische kliniek waar zij elektroshocks onderging. Mijn oom en tante hadden twee kinderen Vili en Maria. Vili woont nog steeds in Londen en Maria woont in Spanje.

Vilmos Tóth met zijn echtgenote Margit en hun zoon Vili

geboren: 17-8-1923 te Pestújhely
overleden: 12-2000 te Londen
getrouwd:
beroep: chemisch analist
godsdienst: Református

Magdalena Wilhelmina van de Weg

Het moet voor de Hongaarse kinderen een schok geweest zijn om in het huishouden van hun pleegmoeder Magdalena Wilhelmina van de Weg terecht te komen. Het was een neerdrukkende omgeving waarin een bepaalde bevindelijk godsdienstige traditie een grote rol speelde. Weliswaar was zij lid van de Gereformeerde Kerken, maar die waren aan het eind van de negentiende eeuw samengesteld uit een zogenaamde dolerende en afgescheiden groep. De aanwezigheid van deze stromingen is lang voelbaar geweest. In zekere zin waren ze elkaars tegenpool. De dolerenden vormden in wezen een moderne en strijdvaardige groep, terwijl de afgescheidenen hechtten aan de godsdienst van de zeventiende-eeuwse bevindelijke ‘vaderen’ en geneigd waren vergaderingen of conventikels te vormen. Via mijn broer heb ik van haar een heel oud boekje van Jodocus van Lodenstein, nog steeds gevierd in een kleine kring, geërfd. Mijn vader zei wel eens om haar te plagen tegen juffrouw Van de Weg, die wij als kinderen oma Dordt en de Hongaarse pleegkinderen tante noemden, dat we allemaal kinderen van de doleantie waren, waarop zij er verontwaardigd aan herinnerde dat ze van de afscheiding was. In het Kromhout staat een voormalig afgescheiden kerkje dat nog in het bezit van de familie Van de Weg is geweest. De familie bezat trouwens veel onroerend goed. Juffrouw Van de Weg heeft vrijwel alles aan de diaconie nagelaten.

Ik vraag mij af of oma Dordt in haar leven veel meer heeft gedaan dan het lezen van stichtelijke boeken. Een moeder was ze bepaald niet. Toch waren wij als kleine kinderen wel op haar gesteld. Met sinterklaas stuurde ze trouw een margarine-doos met cadeautjes. We logeerden er vaak en gingen er later veel op bezoek. Ik zie haar nog resideren in de schemerige kamer aan het hoofd van de tafel met naast haar de kooi met papegaai. Er was jarenlang een huishoudster Jo Sint Nicolaas. Ze zag er uit als een heks, maar tante Jo was voor ons als kinderen wel aardig. Rond het overlijden van oma Dordt ging het verhaal dat zij haar had vergiftigd. Ze zou er dan wel lang mee gewacht moeten hebben. Vlak voor haar dood bezochten we juffrouw Van de Weg twee keer in het ziekenhuis dat de familie zelf had opgericht en waar een neef dokter was. De eerste keer heeft ze met veel smaak een reusachtige slagroompunt, die mijn moeder bij haar favoriete bakker had gekocht, opgegeten. De tweede keer was ze helemaal wegge-zakt. Er kwam een zuster die haar op haar wangen sloeg om haar wakker te krijgen. Het had geen resultaat. Mijn vader zei dat het kaarsje opgebrand was.

Magdalena Wilhelmina van de Weg met Imre Tóth en de hond Cora

geboren:	2-10-1865 te Dordrecht
overleden:	15-3-1964 te Dordrecht
getrouwd:	ongehuwd
beroep:	zonder
godsdienst:	Gereformeerde Kerken

Cornelis Pieter Bakker

Er was een vrij groot leeftijdsverschil tussen mij en mijn broer Cornelis Pieter Bakker, waardoor hij veel meer met mijn zus dan met mij optrok. Wij groeiden in een andere periode in de geschiedenis van ons gezin op. Ik denk dat zijn kinderjaren betrekkelijk ongestoord zijn verlopen. Mijn moeder probeerde hem aanvankelijk tweetalig op te voeden, maar toen hij een jaar of vijf was lukte dat niet meer. ‘Praat maar Amsterdams,’ schijnt hij toen tegen haar gezegd te hebben.

Na de lagere school in de Watergraafsmeer ging mijn broer Kees naar het gereformeerd gymnasium aan de Keizersgracht. De jaren van zijn volwassenwording en de reactie van mijn moeder daarop zorgden voor vrijwel permanent drama in ons gezin. Avond in avond uit moesten mijn moeder en mijn broer lange wandelingen maken om over de gerezen problemen, van welke aard die ook geweest mogen zijn, te praten. Op school was er in elk geval een probleem met de leraren, waar ik het fijne niet over weet. Mijn moeder zorgde er voor dat hij op het lyceum in Buitenveldert het gymnasium af kon maken. Al heel lang wilde Kees theologie studeren. Helaas ontstonden er aan de Vrije Universiteit opnieuw problemen. Mijn moeder zorgde er voor, min of meer tegen de zin van mijn vader, dat hij in Kampen zijn studie voort kon zetten. Daar was hij een gewetensvolle student die vooral in oude talen als het Hebreeuws en het Summerisch-Akkadisch geïnteresseerd was. Daarnaast was hij actief in het studentenleven. Begin jaren zeventig sloot mijn broer zich aan bij de communistische partij, wat voor een flinke rel op de hogeschool zorgde. Ik denk dat Kees in die tijd handelde vanuit een soort geseculariseerde heilshistorische wereldbeschouwing. Hij heeft altijd bewondering gehad voor Abraham Kuiper. Zelfs een communistische kennis raadde hij eens aan Kuipers Stone Lectures te lezen. Van het geloof stapte hij uiteindelijk af doordat tijdens zijn studie was gebleken dat er iets niet klopte met de historiciteit van de evangeliën. Kort voor zijn dood heb ik het daar nog met hem over gehad, maar het was niet bepaald het moment om er een discussie over op te zetten.

Na zijn studie was Kees documentalist bij de communistische krant De Waarheid. Mijn broer en mijn schoonzus Cora werden jarenlang sterk door de politiek in beslag genomen. Daarbij had mijn broer, net als mijn moeder, niet veel belangstelling voor zaken die buiten zijn nogal beperkte blikveld vielen. De sfeer in het gezin van mijn broer ging steeds meer lijken op die vroeger bij ons thuis. Frappant in dit verband is dat Kees zich later met hulpwerk in Hongarije ging

bezighouden. Hoewel ik over sommige onderwerpen aardig met hem kon praten, heeft die hele ontwikkeling onze toch al niet bijzonder hechte band bepaald niet versterkt. We zagen elkaar misschien een keer in de twee jaar. Jammer is het dat er daardoor ook heel weinig contact was met zijn kinderen Sofie en Pieter. Ik heb hen nauwelijks of niet zien opgroeien. Vrij kort na zijn echtscheiding midden jaren tachtig ging Kees op een boot wonen die later zijn vaste ligplaats aan de entrepôthaven in Amsterdam had.

Cornelis Pieter Bakker

geboren:	16-9-1945 te Amsterdam
overleden:	4-5-2006 te Amsterdam
getrouwd:	27-6-1969 te Amstelveen
beroep:	journalist
godsdienst:	geen

Magdalena Wilhelmina Bakker

Mijn zus Magdalena Wilhelmina Bakker is vernoemd naar mijn moeders pleegmoeder. Toen mijn broer naar de lagere school ging, was Magda erg geïnteresseerd in wat hij daar deed. Al jong kon zij lezen en schrijven. Mijn verbaasde ouders hoorden op een keer dat zij mijn broer aan het voorlezen was. Op die manier is zij meteen naar de tweede klas van de lagere school gegaan. Mijn broer en zus trokken veel met elkaar op. Ik denk dat Magda altijd een zekere bewondering voor Kees heeft gehad. Toen mijn broer in Amstelveen de gereformeerde jongelingsvereniging nieuw leven inblies en zelfs tot bloei bracht, was mijn zus daar actief bij betrokken. Ik denk dat het voor beiden een belangrijke periode is geweest.

Net als mijn broer ging mijn zus naar het gereformeerd gymnasium aan de Keizersgracht. Toen er problemen ontstonden met de leerprestaties heeft zij, net als mijn broer, haar gymnasiumopleiding afgemaakt aan het lyceum in Buitenveldert. Zij heeft toen korte tijd Russisch gestudeerd en is daarna overgestapt naar sociologie. Na haar studie heeft ze een baan gekregen bij een hulpverleningsinstelling. Midden jaren zeventig trouwde ze met Leo Willems, die verbonden was aan de subfaculteit waar ze afstudeerde. Terugkijkend denk ik dat het sterk verpolitiseerde, maar in feite los van de maatschappelijke werkelijkheid staande, milieu waarin zij verkeerde vooral erg saai was. Ik denk dat Magda in het begin van haar studietijd, toen zij op een woonboot in de Prinsengracht woonde, ondanks haar wat zwaartillende karakter, gelukkiger was. Met mijn zus had ik overigens meer contact dan met mijn broer. Wij waren denk ik iets meer gelijkgestemd. Gezien in grote lijnen leek mijn broer meer op mijn moeder en mijn zus meer op mijn vader. In het verlengde van een langdurige depressie, waarvan het begin denk ik al in de jaren van volwassenwording lag, heeft Magda een einde aan haar leven gemaakt. Voor zover ik het mij kan herinneren was zij een actief en vrolijk kind.

Magdalena Wilhelmina Bakker met haar broers Cornelis Pieter en Pieter Imre

geboren: 12-1-1947 te Amsterdam
overleden: 11-12-1983 te Amstelveen
getrouwd: 1975 te Amsterdam
beroep: coördinator in het welzijnswerk
godsdienst: geen

Pieter Imre Bakker

Vanaf mijn tweede jaar heb ik vrij duidelijke herinneringen aan de tijd dat wij in de Watergraafsmeer woonden. Op mijn vierde jaar ging ik met een meisje dat in de buurt woonde naar de kleuterschool in de Fraunhoferstraat. Toen mijn moeder in Amsterdam-West ging werken, werd ik daar op een kleuterschool geparkeerd. Vervolgens gaf mijn moeder les aan het Rapenburg en werd ik op de lutherse lagere school op de benedenverdieping ondergebracht. Er waren reusachtige kolenkachels. Twee leuke volkse meisjes uit de klas van mijn moeder ontfermden zich wel over me. Eind jaren vijftig verhuisden we naar Amstelveen. Na met een stevige bronchitis, waar toen kennelijk nog geen antibioticum voor werd voorgeschreven, vrij lang aan het bed gekluisterd te zijn geweest, ging ik daar naar de tweede klas van een nieuwe lagere school. In de tweede klas van het lyceum, waar ik na de brugklas op het gymnasium zat, begonnen problemen met de leerprestaties. Na de tweede klas zonder veel resultaat te hebben overgedaan, heb ik nog een derde leerjaar op de mulo van mijn ouders in Aalsmeer doorgebracht. Op enkele dagen na heb ik daarna, dus vanaf mijn vijftiende, nooit meer op een school gezeten. Een jaar later heb ik wel muloexamen gedaan. Twee jaar daarna deed ik in Den Haag staatsexamen voor de havo. De zogenaamde mammoetwet was toen net ingevoerd. Ik heb vervolgens nog geleerd voor een middelbare akte geschiedenis, maar vond er niet veel aan. Wel heb ik veel kranten bezorgd en boodschappen rondgebracht voor een ouderwetse kruidenierswinkel in het oude dorp. De jaren voor en na het overlijden van mijn vader waren voor mij een verschrikking.

In 1974 volgde ik mijn broer op als directeur van het blad Student. Vele jaren ben ik dit blijven doen en heb zelf in 1992 het tijdschrift Kunst en Wetenschap opgericht. Van beide bladen was ik in een latere fase behalve uitgever en directeur ook hoofdredacteur. De werkzaamheden gaven mij echter voldoende tijd en gelegenheid om mij daarnaast in de muziek te verdiepen. Ik was verzeild geraakt in een omgeving waar veel belangstelling was voor de kunsten. Dat trok me erg. In die tijd heb ik ook vrij veel literatuur gelezen. De keuze voor de muzikale kunst in het bijzonder was misschien toevallig. Uiteindelijk heb ik acht jaar aan verschillende conservatoria gestudeerd. Nog altijd ben ik wel trots op een boekje van mezelf over de zeventiende-eeuwse Duitse muziektheorie, dat ontstaan is op basis van een uitvoerige bronnenstudie.

Na het overlijden van Magda was voor mij snel het punt bereikt waarop ik genoeg had van de voortdurende drama's in ons gezin, de echte en de vermeende,

waar ik een waslijst van zou kunnen geven, en waarbij mijn moeder zich onveranderlijk in het middelpunt plaatste. Voor het drama in mijn eigen leven was overigens nooit veel belangstelling. Min of meer bewust heb ik de contacten, zonder een breuk te forceren, op een laag pitje gezet. Ik wilde mijn leven niet langer laten bederven.

Met mijn vriendin en latere echtgenote Marijke Westerhof zat ik vrij vaak in het vakantiehuisje van een kaakchirurg in Friesland. In 1987 zijn wij naar het terpdorp Schraard verhuisd. Vooral hier in de provincie zijn veel muziekwerken van mij uitgevoerd. Een jaar na onze verhuizing werd ik organist van de hervormde kerk in ons dorp. Later kwam bij de gereformeerde kerk in Witmarsum mijn 'attestatie' binnen. Ik wist niet dat ik nog lid was van een kerk, maar heb mij met overtuiging in laten schrijven. Net als bijna overal elders zijn nu bij ons de protestantse kerken gefuseerd.

Pieter Imre Bakker met Marijke Westerhof

geboren:	26-11-1952 te Amsterdam
overleden:	
getrouwd:	1-7-1988 te Witmarsum
beroep:	uitgever en componist
godsdienst:	Protestantse Kerk in Nederland

Cornelia Hendrika van der Kooij

Toen Cornelia Hendrika van der Kooij voor het eerst bij ons over de vloer kwam, zal ik een jaar of tien zijn geweest. Van het begin af aan was ik erg op mijn latere schoonzuster gesteld. Ze was opgewekt en in mijn beleving kon ze mooi zingen. Mijn broer kende haar van de school in Buitenveldert. Ook Cora was actief betrokken bij de gereformeerde jongelingsvereniging. Na het gymnasium volgde zij een opleiding in de verpleging bij het academisch ziekenhuis van de Vrije Universiteit. De wederzijdse ouders, maar vooral mijn moeder, zullen het waarschijnlijk helemaal hebben zien zitten: Kees in de pastorie en Cora als domineesvrouw met een gedegen achtergrond in de zorg. Het is anders gelopen.

Na hun huwelijk woonden Kees en Cora in een huisje aan de stadsmuur in Kampen. Cora heeft in die tijd in de verpleging gewerkt, maar is ook aan een studie geschiedenis begonnen. Ze verhuisden naar Utrecht, waar hun kinderen Sofie en Pieter zijn geboren. Daarna volgde een verhuizing naar Volendam. Ik ben daar uiteraard wel geweest, maar het verkeer was in mijn herinnering niet erg intensief. Mijn moeder paste er vaak op de kinderen. Na Volendam zijn mijn broer en schoonzuster weer naar Utrecht verhuisd. Cora begon in die tijd in wetenschappelijke bladen te publiceren en werkte aan haar promotie. Vanuit haar gezichtspunt was dat een logische stap. Het leven van mijn broer en schoonzus had lang in het teken gestaan van Kees zijn studie en zijn werk voor de communistische partij. De sfeer in het gezin werd er helaas niet beter op. In het huis aan de Zandhofsestraat ben ik hooguit twee keer geweest tot ik er nog niet zo lang geleden Cora weer heb opgezocht.

Cora heeft veel succes met een nieuw concept op het gebied van de bejaardenverzorging. Boeken van haar hand verschenen in het Nederlands en in het Duits. Enkele jaren geleden kreeg Cora een ernstige ziekte, maar zij is inmiddels weer in staat haar werk voort te zetten. Onder andere houdt zij lezingen in binnen- en buitenland.

Cornelia Hendrika van der Kooij met Pieter Cornelis

geboren: 10-7-1946 te Amsterdam
overleden:
getrouwd: 27-6-1969 te Amstelveen
beroep: publicist en ontwikkelaar van belevingsgerichte zorg
godsdienst: geen

Leonardus Franciscus Maria Willems

Mijn zwager Leonardus Franciscus Maria Willems logeerde als vijfjarig kind bij zijn grootmoeder in Herkenbosch toen tijdens de Tweede Wereldoorlog het front verschoof. Zodoende kon hij pas na de oorlog weer naar huis. De vader van Leo was conducteur op een tram bij de staatsmijnen. Er was een zuster Tilly, die ik wel heb ontmoet, die onderwijzeres was geweest op de Antillen, waarna zij aan een medicijnenstudie is begonnen. Enkele jaren nadat zij als arts had gewerkt, is zij plotseling overleden. Leo ging al jong naar een internaat. Door zijn ouders was hij voorbestemd om priester te worden. Toen hij vlak voor een belangrijke wijding stond, heeft hij zijn opleiding afgebroken. Zijn militaire dienst was voor hem een plezierige tijd. Daarna ging hij in Amsterdam psychologie studeren en deed hij onderzoek als sociaal-psycholoog bij de Universiteit van Amsterdam. Als wetenschappelijk medewerker was hij enkele jaren aan de subfaculteit sociologie van de Vrije Universiteit verbonden. In die tijd trouwde hij met mijn zuster. Later heeft hij nog ander werk gekregen. Na het overlijden van mijn zus was het contact erg summier. Hij is nog wel eens met zijn huidige partner bij ons geweest. De laatste keer dat ik hem zag was op de begrafenis van mijn broer. Zo nu en dan sturen wij elkaar een kaart.

Leonardus Franciscus Maria Willems met Pieter Cornelis Bakker en verder van links naar rechts Cornelia Hendrika van der Kooij, Cornelis Pieter Bakker, Sophia Henriëtte Bakker, Margit Tóth, Magdalena Wilhelmina Bakker, Pieter Imre Bakker en Lenke Tóth

geboren: 1-4-1939
overleden:
getrouwd: 1975 te Amsterdam
beroep: sociaal-psycholoog
godsdienst: geen

Marijke Westerhof

Toen mijn echtgenote Marijke Westerhof bijna drie jaar was, verhuisde zij met het gezin naar Leur bij Nijmegen. Aan de tijd op het platteland heeft zij altijd een goede herinnering bewaard. Haar vader hoopte in Nijmegen als verpleger aan de slag te komen, maar slaagde daar niet in. Hij werkte onder andere als ijscoman en tegen sinterklaas verkocht hij spelletjes, terwijl haar moeder met het bezorgen van schone was en met een klein pension het gezinsinkomen probeerde te verhogen. De verhuizing liep op een teleurstelling uit. Op Marijke haar zevende jaar keerde het gezin Westerhof terug naar Amsterdam, waar haar vader werk kreeg als verpleger en ambulancebroeder. Marijkes vader en moeder kwamen beiden uit een gereformeerd gezin uit respectievelijk Kollum en Burgerveen, maar sloten zich later aan bij Christian Science. Marijke ging met haar broer Joost bij de scientisten naar de zondagsschool.

Marijke had acht broers en zusters, waarvan er een nog geen jaar is geworden. Ze trok veel op met haar zuster Hanna die in de jaren tachtig is overleden. In haar eerste huwelijk kreeg Marijke een zoon Eelko Weeda, die zij vrijwel alleen heeft opgevoed. Ze werkte bij verschillende firma's op kantoor. De jaren voor haar verhuizing met mij naar Friesland werkte Marijke als procuratiehouder bij een handel in postzegels en munten. Een jaar na onze verhuizing trouwden wij, in het Fries, op het gemeentehuis te Witmarsum. Een aantal jaren is Marijke intensief beziggeweest met een studie Fries, waarin zij een akte behaalde. Tien jaar was zij bestuurslid van de vereniging voor dorpsbelang in Schraard. In de uitgeverij werkt zij samen met mij.

Marijkes zoon Eelko is in Amsterdam blijven wonen. Hij is een getalenteerde jongen, maar zijn schoolcarrière verliep niet altijd soepel. Uiteindelijk is hij gediplomeerd meubelmaker geworden. Hoewel hij een goede vakman is, gaat zijn hart toch meer uit naar het ontwikkelen van nieuwe dingen op allerlei gebied. Met zijn vrouw Judith Huber kreeg hij twee kinderen Mischa Rachael en Sam Edo. De ouders van Judiths moeder trouwden in de synagoge van Deventer, maar de latere generaties zijn godsdienstig niet actief.

Marijke Westerhof

geboren: 6-6-1945 te Amsterdam
overleden:
getrouwd: 1-7-1988 te Witmarsum
beroep: procuratiehouder
godsdienst: geen

Sophia Henriëtte Bakker

In elk geval kan ik me nog goed herinneren dat mijn nicht Sophia Henriëtte Bakker geboren werd in het nogal ouderwets aandoende academische ziekenhuis in Utrecht. Met ons hele gezin hebben we moeder en kind enkele dagen later opgehaald. Helaas zijn de verdere herinneringen nogal fragmentarisch. Ik heb Sofie nog eens opgezocht toen zij in de Staatsliedenbuurt in Amsterdam woonde en wij inmiddels al naar Friesland waren verhuisd. Ze studeerde economie, verbleef voor haar studie een jaar in Hongarije en heeft een tijd voor de klas gestaan. De laatste jaren hebben we elkaar zo nu en dan gezien. Met haar partner Gino Verwey heeft ze twee zoons Paolo Imre en Léon Olivieri die katholiek zijn gedoopt. De ouders van Gino zijn vanwege het slechter wordende politieke klimaat uit Suriname naar Nederland gekomen. Gino was zelf een jaar of zestien toen hij in Dordrecht bij zijn ouders kwam wonen. Vrij kort geleden zijn Sofie en Gino vanuit Amsterdam naar Bilthoven verhuisd.

Sophia Henriëtte Bakker

geboren: 26-4-1973 te Utrecht
overleden:
getrouwd:
beroep: lerares
godsdienst: geen

Pieter Cornelis Bakker

Mijn neef Pieter Cornelis Bakker en ik hebben elkaar alles bij elkaar maar heel weinig ontmoet. Het meeste dat ik van hem weet is van horen zeggen. Ik heb altijd een beetje het idee dat hij het karakter en temperament van mijn vaders kant heeft, maar het is natuurlijk heel goed mogelijk dat ik me vergis. Wat ik zeker weet is dat hij jarenlang een technisch beroep heeft uitgeoefend, en dat hij nog niet zo heel lang geleden heeft besloten verpleegkunde te gaan studeren. Pieter werkt nu als verpleegkundige in een ziekenhuis. Hij is een enthousiast schaker. Op het ogenblik woont hij in Utrecht niet ver van de plek waar hij ooit het eerste halve jaar van zijn leven doorbracht.

Pieter Cornelis Bakker

geboren: 30-12-1974 te Utrecht
overleden:
getrouwd:
beroep: verpleegkundige
godsdienst: geen

Zwijndrecht

De omgeving van het ouderlijk huis van mijn vader trok mij als kind erg aan. Onlangs zei Sofies partner Gino bij het zien van oude foto's ervan dat alles er zo Hollands uitzag. Dat is precies zoals ik het zelf heb ervaren; zowel de mensen als de dingen zagen er Hollands uit. De indeling van het huis en het interieur zoals het bij mijn oom Klaas was, kan ik me vrij precies herinneren. Het oude dorp op de dijk met de rivier had een heel bepaalde atmosfeer. Bij de schilders van de Haagse School en hun navolgers vind ik diezelfde stemming soms terug. Vaak gingen wij vanaf het Veerplein met de pont naar Dordrecht. Het oude Zwijndrecht moet een prachtig tuindersdorp geweest zijn, zoals dat nog te zien is op de schilderijen van Clement Bezemer.

De winkel op het adres Ringdijk 372 met in de rechteretalage nog kruidenierswaren

Pestújhely

In de eerste jaren dat ik in de zomervakantie met ons gezin naar Hongarije reisde, was dat nog met de trein. Vanaf het Mariotteplein gingen we met de taxi naar het Amstelstation. Aan de grens werd er een stoomlocomotief voor de trein gekoppeld. Ik herinner me nog goed het Roergebied dat in die tijd nog helemaal in puin lag. In Frankfurt kochten we Frankfurter worstjes door het raam van de coupé. Zo nu en dan probeerden we onderweg uit het raampje te hangen om de rookpluim van de locomotief te kunnen zien. Later ging de reis per auto en overnachtten we onderweg in hotels. Weer enkele jaren later werd er onderweg gekampeerd.

Het huis en de tuin van mijn grootouders waren door een hoge stenen muur omgeven. Mijn grootvader had het huis zelf gebouwd. Er was zelfs een badkamer met een op eierkolen gestookte boiler. Drinkwater haalden we wel bij een pomp op de hoek van de straat, maar mijn grootvader kon ook zelf water oppompen. Er was een put en een hok, bestaande uit alleen een schuin dakje en een zware deur, waar een pomp in stond en een generator waarmee stroom opgewekt kon worden. Tegenover het grote huis was er een zomerkeuken en een washok met een grote ketel die gestookt moest worden. Een wasvrouw kwam de was doen. Naast het washok was de plee. Achter in de tuin waren een kippenhok en de kolen- en houtopslag. Links achter het huis was een overdekte veranda en daarnaast een vrij grote werkplaats. Voor in de tuin had mijn grootvader een betonnen schuilkelder gebouwd, die geloof ik tijdens de Tweede Wereldoorlog wel gebruikt is. 's Zomers bewaarde mijn grootmoeder er bepaalde levensmiddelen in.

Mijn favoriete uitstapje was eigenlijk een wandeling naar de spoorwegovergang aan het eind van de straat. Er kwam vaak een stoomlocomotief voorbij. We legden dan wel een muntje op de rails.

Het huis op het adres Thökölyút 62, met aan de achterzijde nog net zichtbaar de werkplaats, zoals dat door Imre Toth is geschilderd

Amsterdam

Mijn eerste levensjaren woonde ik aan het Mariotteplein in Amsterdam. De huizen waren uit de jaren dertig. Wij woonden boven. Ik kan me de kamers nog wel herinneren. Op het balkon hadden we een kolenhok. Langs de trap hingen de fietsen met haken aan de leuning. Op het plein was een grote speeltuin met de grootste zandbak van de stad. Als je een flinke kuil groef, kwam je bij het grondwater.

Mariotteplein 44 tijdens de verhuizing er naartoe

Dordrecht

We logeerden vaak in Dordrecht bij juffrouw Van de Weg. Aanvankelijk gingen wij er vanuit Amsterdam per fiets naartoe. Mijn broer en zus wisselden af op één fiets. Ik zat op het zitje aan het stuur van mijn vader en bij hem achterop zat mijn broer of zus. Als kinderen vonden wij het huis in Dordrecht griezelig, maar tegelijk spannend. 's Avonds gingen de jaloezieën buiten en de blinden en de dikke bruine gordijnen binnen dicht. 's Nachts hoorde je overal in het huis klokken die om het kwartier sloegen. Op de slaapkamer stond een lampetstel, al was er in de loods naast het huis, waarschijnlijk op verzoek van mijn moeder, vroeger ooit een primitieve badkamer gemaakt. Over de hele lengte van het huis liep langs de linkerkant een lange marmeren gang met koperen kraantjes waaraan kleine koperen emmertjes hingen. Juffrouw Van de Weg resideerde achter in de huiskamer. Voor in het huis was een kleine salon die vroeger de kamer van mijn moeder was geweest. Dan was er nog een steenkoude keuken. Naar de bovenverdieping voerde een bijzonder steile trap die de vader van juffrouw Van de Weg ooit uit een schip had gesloopt. Aan de huiskamer grensde een alkoof waarin een kabinetorgel stond.

Achter het huis lag een grote tuin die onderhouden werd door een tuinman die in het huis aan de rechterkant, tussen oom Goof en oma Dordt in, woonde. Het eerste gedeelte was siertuin en het tweede gedeelte achter een poort de moestuin. Pal achter het huis stond een tuinhuisje. Op de grens van siertuin en moestuin stond een kippenhok met er aan vast nog een tuinhuisje. Tenslotte stond er achterin de tuin nóg een tuinhuisje dat er op verzoek van mijn moeder ooit was geplaatst, zodat ze daar kon studeren. Je moet maar eens in de loods gaan kijken, zei huishoudster Jo Sinterklaas als er een nestje jonge poesjes was. Ze hadden ook een hond.

Margit Tóth bij de achterzijde van Kromhout 142 (nu 160)

Inhoud

Stamboom	5
Cornelis Bakker	6
Teuntje de Waard	8
Maartje Bakker	10
Cornelis Bakker	12
Laurens Klaas Bakker	14
Pietertje Bakker	16
Pieter Bakker	18
Imre Tóth	20
Jolán Edelényi Szabó	22
Margit Tóth	24
Jolán Tóth	26
Imre Tóth	28
Lenke Tóth	30
Sándor Tóth	32
László Tóth	34
Vilmos Tóth	36
Magdalena Wilhelmina van de Weg	38
Cornelis Pieter Bakker	40
Magdalena Wilhelmina Bakker	42
Pieter Imre Bakker	44
Cornelia Hendrika van der Kooij	46
Leonardus Fredericus Maria Willems	48
Marijke Westerhof	50
Sophia Henriëtte Bakker	52
Pieter Cornelis Bakker	54
Zwijndrecht	56
Pestújhely	58
Amsterdam	60
Dordrecht	62
	65

